

ชมวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ พระพุทธ ชินราช วัดนางพญา วัดราชบูรณะ

ตอนที่แล้วผู้เขียนได้กล่าวถึงเรื่องราวในอดีตของเมืองสอง
แควหรือเมืองพิษณุโลกไปแล้ว และในตอนท้ายก็ได้แนะนำ
โบราณวัตถุสถานที่น่าจะเดินทางไปชมพอสังเขปแล้วว่ามีอะไรบ้าง
คราวนี้ก็จะได้พาท่านผู้อ่านเที่ยวชมโบราณวัตถุสถานที่ในเมือง
พิษณุโลกกันตามลำดับไปเสียที

แห่งแรกที่ควรจะไปก่อนก็คือไปนมัสการ “**พระพุทธ
ชินราช**” ที่**วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ** นั่นเอง มักจะกล่าวกัน
เสมอว่า ถ้าใครไปพิษณุโลกแล้วไม่ได้ไปนมัสการพระพุทธชินราช
ก็เสมือนไปไม่ถึงพิษณุโลก เพราะพระพุทธชินราชเป็นของคู่บ้าน
คู่เมืองของเมืองพิษณุโลกมาแต่โบราณ พระมหากษัตริย์ของไทย
ตั้งแต่สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยธนบุรี จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์
ถ้าหากเสด็จผ่านเมืองพิษณุโลก หรือเสด็จเมืองพิษณุโลก จะต้อง
เสด็จไปทรงนมัสการพระพุทธชินราชเสมอ ตั้งนั้นท่านผู้อ่าน
เมื่อไปถึงพิษณุโลกก็ควรจะไปนมัสการพระพุทธชินราชเสียก่อน

และควรจะไปให้ได้

สำหรับพระพุทธชินราชนั้น ประดิษฐานอยู่ในพระวิหาร วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “วัดใหญ่” นั้นเอง ดังนั้นถ้าจะบอกสามล้อให้ไปส่งวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ สามล้อบางคนอาจจะงง แต่ถ้าบอกว่า วัดใหญ่จะเข้าใจและพาไป ถูกต้อง วัดพระศรีรัตนมหาธาตุปัจจุบันนี้ตั้งอยู่ริมแม่น้ำน่าน พระพุทธชินราชก็ประดิษฐานอยู่ในพระวิหารที่หันพระพักตร์ไปทางแม่น้ำน่าน หรือทางตะวันตกนั่นเอง เพราะวัดนี้ตั้งอยู่ริมแม่น้ำน่านฝั่งตะวันออก

ทำไมจึงกล่าวกันว่า พระพุทธชินราชเป็นของคู่บ้านคู่เมือง พิษณุโลก แม้กระทั่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวยังได้ทรงนิพนธ์ไว้ในพระราชหัตถเลขา ถึงข้อความตอนหนึ่งว่า “จะหาพระพุทธรูปองค์ใดงามเสมอพระพุทธชินราชนั้น ไม่มีแล้ว ครั้นจะเชิญพระพุทธชินราชลงมาก็เห็นว่าเป็นหลักเป็นศรีของเมือง พิษณุโลก ประดิษฐานอยู่ในเมืองนั้นแต่สร้างมา” ความจริงพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จะทรงอัญเชิญพระพุทธชินราชมาประดิษฐานเป็นพระประธานในพระอุโบสถวัดเบญจมบพิตร แต่ก็ไม่ทรงเกรงว่าจะเป็นที่เสียใจของราษฎรชาวเมือง พิษณุโลก จึงเพียงโปรดเกล้าฯ ให้ช่างขึ้นไปหล่อพระพุทธชินราช

อีกองค์หนึ่ง โดยจำลองถ่ายแบบจากพระพุทธรชินราช นี่ก็แสดงว่า พระพุทธรชินราชเป็นของคู่บ้านคู่เมืองของพิษณุโลกโดยแท้ แม้แต่พระมหากษัตริย์ของไทย ยังไม่ทรงอัญเชิญมากรุงเทพฯ ๖ ทั้ง ๆ ที่พระพุทธรูปองค์อื่น ๆ ก็ได้อัญเชิญมาประดิษฐานในกรุงเทพฯ ๖ มากมายด้วยกัน

นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังได้ทรงนิพนธ์ไว้ในหนังสือ “เที่ยวเมืองพระร่วง” ตอนหนึ่งว่า “ยิ่งพิศไปก็ยิ่งรู้สึกยินดีว่าไม่เชิญลงมาเสียจากที่นั่น ถ้าพระพุทธรชินราชยังคงอยู่ที่พิษณุโลกตราบดี เมืองพิษณุโลกจะเป็นเมืองที่ควรไปเที่ยวอยู่ตราบนั่น ถึงในเมืองพิษณุโลกจะไม่มีชิ้นอะไรเหลืออีกเลย ขอให้แม้แต่พระพุทธรชินราชเหลืออยู่ ยังคงจะอวดได้อยู่เสมอว่า มีของดีควรดูควรชมอย่างยิ่งอย่างหนึ่งในเมืองเหนือหรือจะว่าในเมืองไทยทั้งหมดก็ได้” ข้อความเหล่านี้ก็คงจะทำให้ท่านผู้อ่านเห็นความสำคัญของพระพุทธรชินราชมากขึ้น

ท่านผู้อ่านก็คงอยากจะทราบว่าพระพุทธรชินราชมีความงามอย่างไร ผู้เขียนก็ขอกล่าวว่า พระพุทธรชินราชเป็นพระพุทธรูปที่สวยงามองค์หนึ่ง บางคนถึงกับกล่าวว่า งามที่สุดในโลกทีเดียวหมายความว่าหาพระพุทธรูปที่งามเท่าพระพุทธรชินราช หรืองามกว่าเป็นไม่มีอีกแล้ว พุทธรลักษณะเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย

หล่อด้วยทองสัมฤทธิ์ หน้าตักกว้างถึง ๕ ศอก ๑ คืบ ๕ นิ้ว
 สูง ๗ ศอก พุทธลักษณะอื่นๆ ก็พอจะกล่าวได้ว่า เส้นรอบนอก
 ของพระวรกายอ่อนช้อย พระพักตร์ค่อนข้างกลม พระขนงโค้ง
 พระเกตุมาลาเป็นเปลวเพลิง ปลายนิ้วพระหัตถ์ทั้งสองเสมอกัน เป็น
 พระพุทธรูปที่สร้างขึ้นในสมัยสุโขทัย ซึ่งน่าจะเป็นสมัยรัชกาล
 พระมหาธรรมราชาลิไทย แต่ในพงศาวดารเหนือกล่าวว่า พระ
 มหากษัตริย์ที่ทรงสร้าง คือ พระศรีธรรมไตรปิฎก ซึ่งก็น่าจะเป็น
 องค์เดียวกับพระมหาธรรมราชาลิไทยนั่นเอง และตำนานการหล่อ
 พระพุทธรูปราชชนนี ก็กล่าวไว้ในพงศาวดารเหนืออย่างน่าอัศจรรย์
 โดยกล่าวว่า พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎก ทรงโปรดให้สร้าง
 พระพุทธรูปราช พระศรีศาสดา และพระชินสีห์ขึ้นพร้อมกันทั้ง
 ๓ องค์ แต่รูปพระศรีศาสดา และพระชินสีห์ทั้งสององค์นั้น
 ทองเส้นเสมอกันบริบูรณ์ แต่พระพุทธรูปราชต้องหล่อถึง ๔ ครั้ง
 และครั้งที่ ๔ นี้ก็กล่าวว่า พระอินทร์ได้นิรมิตเป็นตาปะขาวมา
 ช่วยทำรูปและคนพิมพ์ปั้นเข้าจึงสำเร็จบริบูรณ์ นี่ก็คงต้องการจะ
 ชี้ให้เห็นว่า พระพุทธรูปราชที่งามยิ่งนั้น มิใช่เป็นฝีมือคนธรรมดา
 สามัญ เพราะคนธรรมดาสามัญไม่สามารถปั้นหล่อได้งามอย่างนั้น
 ซึ่งความเป็นจริงนั้นก็คงเป็นคนธรรมดาสามัญปั้นหล่อนั่นเอง

เดิมทีเดียวพระพุทธรูปราชประดิษฐานอยู่ในพระวิหารที่

เจาะช่องผนังแทนหน้าต่าง ซึ่งท่านผู้อ่านจะสังเกตเห็นได้ว่าพระวิหารพระพุทธรชินราชนั้น ไม่มีหน้าต่างเลย แต่เขาจะเจาะช่องผนังเป็นช่องเล็กๆ แทน เพื่อให้มีแสงสว่างภายในไม่มากนัก ย่อมจะทำให้เห็นองค์พระพุทธรชินราชสว่างมากยิ่งขึ้น เพราะเป็นสีเหลืองอร่ามอยู่ท่ามกลางความมืดสลัว เพราะมีแสงสว่างเข้าได้มากเฉพาะทางประตูทางด้านหน้าเท่านั้น แต่ปัจจุบันนี้ท่านผู้อ่านจะสังเกตเห็นว่า ภายในพระวิหารสว่างจ้า เพราะเขาเจาะหลังคาให้แสงสว่างเข้า จึงดูพระพุทธรชินราชไม่สว่างงามเท่าที่ควร ในเรื่องนี้ผู้เขียนขอยกข้อความที่สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงนิพนธ์ไว้ใน “สาส์นสมเด็จ” ตอนหนึ่งว่า “. . . เมื่อว่าถึงความคิดส่องแสงสว่าง จะต้องสรรเสริญถึงช่างไทย เมื่อครั้งสมัยกรุงสุโขทัยด้วย เพราะเขารู้จักทำเหมือนกัน มีตัวอย่างยังปรากฏที่วิหารพระพุทธรชินราช เมืองพิษณุโลก ฉะนั้นไปเห็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๕ เวลานั้นยังมีได้ปฏิสังขรณ์แก้ไขวิหารให้สว่างอย่างทุกวันนี้ พอไปถึงประตูวิหาร และเข้าไปข้างในคู่อื่นมืดหมด เห็นแต่องค์พระชินราชตระหง่านงามเหมือนลอยอยู่ในอากาศ เห็นเข้าก็จับใจเกิดเลื่อมใสในทันที เพราะเขาทำส่องแสงสว่างเข้าทางประตูใหญ่ด้านหน้าแต่ทางเดียว พระชินราชตั้งอยู่ข้างในตรงประตู และเป็นของปิดทองจึงแลเห็นก่อนสิ่งอื่นในวิหาร เมื่อปฏิสังขรณ์

แล้วในวิหารไม่มีตเหมือนแต่ก่อน ไปกลางวันไม่จับใจอย่าเมื่อไปครั้งแรก . . .” ดังนั้นเมื่อท่านผู้อ่านเข้าไปในพระวิหารพระพุทธรชินราชก็ลองสังเกตดูก็แล้วกันว่าภายในพระวิหารสว่างหรือไม่ และแสงสว่างนั้นมาจากไหน

สำหรับภายในพระวิหารนั้นท่านผู้อ่าน จะได้ชมจิตรกรรมฝาผนัง ซึ่งมีเรื่องพระเวสสันดร และพุทธประวัติอยู่ที่ผนังด้านหน้าของพระพุทธรชินราช และภาพเทพชุมนุมอยู่ทางผนังด้านข้างทั้งซ้ายและขวา จิตรกรรมฝาผนังนี้ได้เขียนขึ้นใหม่ เข้าใจว่าซ่อมของเดิมซึ่งมีอยู่ก่อนแล้ว กล่าวกันว่าซ่อมแซมใหม่เมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๔๖๗ ซ่อมพร้อมกับซ่อมพระวิหารทั้งหลัง และอีกอย่างหนึ่งที่ท่านผู้อ่านไม่ควรพลาดก็คือ บานประตูพระวิหารชั้นนอก ซึ่งลวดลายประดับมุกที่สวยงามมาก และหาชมได้ยากในปัจจุบัน เพราะมีเหลืออยู่ไม่กี่แห่งในเมืองไทย คำจารึกที่อยู่ที่บานประตุนั้นว่าประดับมุก เมื่อ พ.ศ. ๒๒๙๙ ซึ่งตรงกับสมัยสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๓ หรือพระบรมโกศนั่นเอง และขอให้ท่านผู้อ่านสังเกตที่บานประตูข้างซ้ายมือ จะพบว่าตรงสันประตูที่เรียกว่าอกเสานั้น ทำเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนแกะเป็นรูปอนุโลมอยู่ในบุษบก ซึ่งเป็นรูปหนุมานแบกไว้มีรูปจักรสองข้างบุษบก อกเสานี้เองที่มีผู้นิยมนับถือกันมาก โดยการทำผ้า

ก็อปป์บนอกเลา^๕นไปเก็บไว้บูชากัน

เมื่อท่านผู้อ่านออกจากพระวิหารพระพุทธชินราชมาแล้ว อาจจะเดินชมพระพุทธรูปที่ตั้งเรียงรายไว้ในวิหารคด และยังมี โบราณวัตถุอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งมีทั้งพระพุทธรูป เครื่องสังคโลก เครื่องปั้นดินเผา กลองมโหรีทีก โบราณวัตถุเหล่านี้หน้าที่ทางกรมศิลปากรจะสร้างเป็นพิพิธภัณฑ์สถานที่ถูกหลักวิชาต่อไป เพราะที่เป็นอยู่ก็เป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ จังหวัดพิษณุโลกนั่นเอง แต่โบราณวัตถุตั้งแสดงไว้ไม่ถูกต้องตามหลักวิชา จึงไม่น่าดูน่าชมเท่าที่ควร เพราะดูเป็นที่เก็บของมากกว่า

และต่อจากวิหารคดทางเหนือและใต้^๖นั้น ก็จะพบว่า^๗มีพระวิหารอีก ๒ หลัง พระวิหารทางทิศเหนือเป็นที่ประดิษฐาน **พระพุทธชินสีห์จำลอง** ส่วนพระวิหารทางทิศใต้เป็นที่ประดิษฐาน **พระศรีศาสดาจำลอง** สำหรับพระพุทธชินสีห์และพระศรีศาสดาองค์จริงนั้น พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงอัญเชิญไปประดิษฐานไว้ ณ วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร ตามตำนานพระพุทธชินราชกล่าวว่า พระพุทธชินสีห์และพระศรีศาสดาได้สร้าง^๘ขึ้นพร้อมกันกับพระพุทธชินราช ส่วนองค์จำลองทั้งสององค์^๙นี้ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่ไป^{๑๐}รคให้สร้าง^{๑๑}ขึ้น

โดยบันไดยออิฐถือปูน ท่านผู้อ่านอาจจะแวะเข้านมัสการได้เช่นกัน
 ในบริเวณวิหารคตนั้น ท่านผู้อ่านจะสังเกตเห็น พระ-
 ปรางค์องค์ใหญ่ที่สูงสง่า ตั้งตระหง่านมองเห็นได้ชัดเจนว่า
 สถาปัตยกรรมอื่น ๆ ในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุนี้ เพราะพระปรางค์
 สูงถึง ๓๖ เมตร มีบันไดปูนขึ้นไปถึงซุ้มคานของพระปรางค์ถึง
 ๒๕ ชั้น ท่านผู้อ่านอาจจะขึ้นไปถึงซุ้มคานได้ เนื่องจากเข้าใจ
 กันว่าพระปรางค์องค์นี้บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า
 ไว้ด้วย ท่านก็อาจจะขึ้นไปนมัสการด้วยได้

เมื่อท่านผู้อ่านเดินออกมาจากบริเวณพระวิหารแล้ว ท่าน
 จะเห็นวิหารน้อยอีกหลังหนึ่ง ตั้งอยู่คว้นหน้าพระวิหารพระพุทธ
 ชินราชเยื้องไปทางใต้เล็กน้อย ภายในพระวิหารน้อยนี้เป็นที่
 ประดิษฐาน “พระเหลือ” หรือ “พระเสสันตปฏิมาปางมารวิชัย”
 ซึ่งตามตำนานกล่าวว่าใช้ทองสัมฤทธิ์ที่เหลือเศษจากหล่อพระพุทธ
 ชินราชมาหล่อเป็นพระพุทธรูปขนาดเล็กได้องค์หนึ่ง จึงเรียกกันว่า
 “พระเหลือ” มีขนาดหน้าตักกว้าง ๑ ศอกเศษ และตรงกันข้าม
 พระวิหารพระเหลือขึ้นไปทางเหนือมีศาลทรงไทยหลังหนึ่ง ภายใน
 ศาลามีกลองขนาดใหญ่ ๒ ใบ เรียกกันว่า “กลองอินทเทรี” มีไว้
 เพื่อย่ากลองบอกเวลา กล่าวกันว่าคงจะปฏิบัติกันมาตั้งแต่สมัย
 สุโขทัยแล้วปัจจุบันก็มีเจ้าหน้าที่คอยย่ากลองบอกเวลาอยู่ทุก

ชั่วโม่ง ท่านผู้อ่านจะสังเกตเห็นกลองนี้ได้อย่างชัดเจน

จากด้านหน้าพระวิหารพระพุทธรชินราช ท่านผู้อ่านจะเดิน
อ้อมไปทางด้านหลังพระวิหารได้ และที่นั่นท่านจะได้พบพระพุทธร
รูปยืนปางห้ามญาติองค์หนึ่งสูงถึง ๑๘ ศอก เรียกกันว่า “พระ
อัญญาส” เนื่องจากอัญญาสแปลว่า ๑๘ นั่นเอง พระพุทธรูป
องค์นี้ เข้าใจว่าคงจะสร้างขึ้นในสมัยสุโขทัยเช่นเดียวกัน และ
คงจะถ่ายแบบความนิยมการสร้างพระอัญญาสมาจากกรุงสุโขทัย
ก็ได้ สำหรับพระอัญญาสนี้ประดิษฐานอยู่ใน วิหารเก่าห้อง ซึ่ง
สภาพปัจจุบันของวิหารเก่าห้องนี้เป็นเพียงเนินดินธรรมดาและมี
ซากของเสาศิลาแลงเหลืออยู่หลายต้น ส่วนองค์พระอัญญาสนั้น
ทางกรมศิลปากรได้บูรณะซ่อมแซมใหม่ทั้งองค์ พร้อมทั้งทาสี
เสียด้วย จึงเป็นพระพุทธรูปสร้างใหม่ไปเลย เพราะรักษาลักษณะ
เดิมไว้ได้น้อยมาก และทางใต้ของวิหารเก่าห้องนี้ไปไม่ไกลนัก
ท่านจะเห็น พระอุโบสถ ใหม่หลังหนึ่ง ซึ่งความจริงแล้วเป็นพระ
อุโบสถเก่าแก่ที่อาจจะสร้างมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยก็ได้ แล้วยังมีผู้
ทางโบราณคดีบางท่านยังสันนิษฐานไว้อีกว่า สมเด็จพระนเรศวร
มหาราชทรงสร้างในขณะที่ประทับอยู่ที่เมืองพิษณุโลก อย่างไรก็ตาม
ก็ตามก็น่าเสียดายอย่างยิ่งที่พระอุโบสถหลังนี้ถูกซ่อมแซมเสียใหม่
หมด จนลวดลายต่างๆ ที่งามมากเสียไป รวมทั้งพระพุทธรูป

ปูมบันชขนาดใหญ่ หน้าตักกว้าง ๘ ศอกคืบ ซึ่งประดิษฐานภายใน
พระอุโบสถนั้นก็ถูกซ่อมแซมเช่นกัน

นอกจากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้แล้ว ในบริเวณวัดพระศรีรัตน-
มหาธาตุ ท่านผู้อ่านอาจจะชมและนมัสการ พระสังข์กัจจายณ์
พระกินแฉะ รอยพระพุทธรบาทจำลอง พระเจ้าเข้านิพพานภายใน
วิหารเกลบ หลวงพ่อคง หลวงพ่อขาว รวมทั้งต้นโพธิขนาดใหญ่
ซึ่งเรียกกันว่าต้นโพธิสามเส้า จึงเห็นได้ว่าเมื่อท่านไปนมัสการ
พระพุทธรชินราชแล้ว ยังได้นมัสการและชมโบราณวัตถุสถานอื่นๆ
ได้อีก ซึ่งคงต้องใช้เวลาหลายชั่วโมงทีเดียว จึงจะทั่วถึง

เมื่อท่านออกจากวัดพระศรีรัตนมหาธาตุแล้ว ผู้เขียนขอ
แนะนำให้ท่านผู้อ่านแวะ *วัดนางพญา* ซึ่งอยู่ใต้วัดพระศรีรัตน-
มหาธาตุนั่นเอง โดยมีถนนจำการบุญคั่นกลางระหว่างวัดทั้งสอง
เดิมคงจะมีอาณาเขตติดต่อกัน วัดนางพญานี้ท่านผู้อ่านคงจะได้ยิน
ชื่อเสียงมาก่อนแล้ว เพราะมีพระเครื่องซึ่งนักเลงพระเครื่อง
แสวงหากันมากในปัจจุบัน ซึ่งมีชื่อว่า “พระนางพญา” นั่นเอง
แต่ท่านจะไปหาเดี๋ยวนี้ไม่ได้เสียแล้ว เพราะบริเวณวัดนางพญาถูก
ขุดหาพระนางพญากันจนไม่มีที่จะขุดต่อไปอีกแล้ว และคงจะ
หมดแล้ว แต่ท่านจะหาได้ก็คือ พระนางพญาที่ทางวัดสร้าง
จำลองขึ้น โดยท่านจะไปขอเช่าได้เสมอ

สำหรับวัดนางพญา^๕ เข้าใจว่าคงจะสร้างในสมัยอยุธยา และมีผู้สันนิษฐานว่า พระวิสุททธิกษัตริย์ พระอัครมเหสีสมเด็จพระมหาธรรมราชาทรงสร้าง^๕ขึ้นกับวัดราชบูรณะ ซึ่งวัดราชบูรณะ^๕นั้นพระมหาธรรมราชาทรงสร้าง^๕ขึ้น เมื่อตอนเสด็จมาประทับที่เมืองพิษณุโลก ปัจจุบัน^๕บริเวณวัดมีโบราณสถานเก่าแก่ ก็คือวิหารซึ่งทางวัดได้เปลี่ยนเป็นโบสถ์ โดยผังลัทธิใหม่ ภายในมีพระประธานองค์ใหญ่ และมีจิตรกรรมฝาผนังเหลืออยู่บ้างที่ผนังหลังพระประธานซึ่งถูกลบเสียหายหมดแล้ว และหลังวิหารก็มีเจดีย์แบบย่อเหลี่ยมมุมไม้สิบสองอยู่หลายองค์

จากวัดนางพญาก็ข้ามถนนมิตรภาพไปยัง *วัดราชบูรณะ* ได้อีก เพราะวัดราชบูรณะอยู่ทางทิศใต้ของวัดนางพญา เดิมคงมีอาณาเขตติดกัน แต่ปัจจุบัน^๕มีถนนมิตรภาพคั่นกลาง และถนนมิตรภาพ^๕นี้เองที่ใช้^๕ชื่อของวัดราชบูรณะไปเสียมากจนถนนติดกับพระอุโบสถ และถูกรอกกำแพง^๕แก้วเพื่อสร้างถนนเสียด้วย วัดราชบูรณะ^๕นั้น^๕ว่าเป็นวัดที่เก่าแก่^๕วัดหนึ่ง อาจจะสร้าง^๕ขึ้น^๕ครั้งแรกในสมัยสุโขทัยก็ได้ แล้วในสมัยอยุธยาได้มีการบูรณะอีก จึงเรียกว่าวัดราชบูรณะ เพราะพระมหากษัตริย์ทรงบูรณะก็อาจเป็นได้ ดังที่มีผู้สันนิษฐานว่าสมเด็จพระมหาธรรมราชาทรงสร้าง^๕ ซึ่งอาจจะเพียงทรงบูรณะก็ได้ ปัจจุบัน^๕นี้มีโบราณวัตถุสถานที่ควรดูควรชมอยู่

หลายแห่งด้วยกัน เช่น โบสถ์มีชายคาเป็นนาค ๓ เศียรทรงงามมาก บานประตูก็มีลายสลักไม้ที่หาๆ ได้ยาก ส่วนภายในโบสถ์ก็มีจิตรกรรมฝาผนังทั้ง ๔ ด้าน เป็นเรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งมีตอนทรงงามมาก ตอนหนึ่งคือตอนทศกัณฐ์สังเือง และมีเรื่องที่แปลกเรื่องหนึ่งคือ ภาพกามกรวิฑา ซึ่งเขียนไว้ที่ผนังตอนล่างของเรื่องรามเกียรติ์ เรื่องกามกรวิฑานี้ไม่เคยพบที่ใดมาก่อน ภาพทั้งหมดเข้าใจว่าเขียนขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๔ นี้เอง น่าเสียดายที่บางตอนถูกน้ำฝนรั่วจากหลังคาทำให้ภาพชำรุดและกระเทาะไป และอีกแห่งหนึ่งคือวิหารซึ่งมีจิตรกรรมฝาผนังเช่นกัน แต่ชำรุดมากกว่าภายในโบสถ์ เพราะวิหารหลังคาพังหลายแห่ง และจิตรกรรมฝาผนังก็ลบเลือนไปเกือบหมดแล้ว ยังเหลืออยู่น้อยมาก นับว่าน่าเสียดายอย่างยิ่ง สำหรับเรื่องที่เขียนเป็นเรื่องพุทธประวัติ และภายในวิหารยังมีธรรมมาสน์เก่าอยู่หลังหนึ่ง ซึ่งกำลังจะพังหมดแล้วเช่นกัน ติดกับวิหารทางทิศตะวันตก ท่านจะเห็นเจดีย์ใหญ่องค์หนึ่ง เป็นเจดีย์แบบลังกา ทรงกลมตั้งอยู่บนฐานสูง รอบๆ องค์เจดีย์บนฐานชั้นบนมีเจดีย์เล็กๆ ล้อมรอบ แต่ยอดเจดีย์ได้หักลงมาเสียแล้ว มีผู้เคยสันนิษฐานว่าเจดีย์องค์นี้ประดิษฐานพระอัฐิธาตุสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ อย่างไรก็ตามจะสังเกตเห็นองค์เจดีย์ตั้งตระหง่านเพราะอยู่ริมถนนและริมแม่น้ำนาน มองเห็นแต่ไกลทีเดียว

ก็เป็นอันว่าในตอนนั้นผู้เขียนได้พาท่านผู้อ่านเที่ยวชมโบราณ
วัตถุสถานในเมืองพิษณุโลกกันพอหอมปากหอมคอแล้ว ตอนต่อไป
จะพาท่านผู้อ่านเที่ยวชมเมืองพิษณุโลก โดยจะไปยังพระราชวัง
จันทร์ เพื่อทำการสักการะพระรูปสมเด็จพระนเรศวรมหาราช
แล้วจะพาชมกำแพงเมืองคูเมืองเก่าที่เหลืออยู่ต่อไป